

Muistio

17.12.2024

EUT/567/2024
EUT/567/2024-VNK-2

VNEUS/EU-tuomioistuinasoiden yksikkö

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 18.-19.12.2024

EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIMEN ASIA T-457/24, Unkari vastaan neuvosto ja Euroopan rauhanrahaston rahastokomitea

Kumoamiskanne – Unionin yleinen tuomioistuin – Väliintulohakemuksen tekeminen – Euroopan rauhanrahasto – Rauhanrahastoon rahastokomitean päätös määrien kohdentamisesta Ukrainan asevoimien sotilaalliseksi tukemiseksi toteutettaviin avustustoimenpiteisiin – Rakentava pidättäytyminen – Unkarin jättäminen päätöksenteon ulkopuolelle

Unkari on nostanut unionin yleisessä tuomioistuimessa kanteen neuvostoa ja Euroopan rauhanrahaston rahastokomiteaa vastaan. Asiassa on kyse Euroopan rauhanrahaston rahastokomitean 21.6.2024 tekemästä päätöksestä, joka koskee määrien kohdentamista Ukrainan asevoimien sotilaalliseksi tukemiseksi toteutettaviin avustustoimenpiteisiin. Unkari vaatii tuomioistuinta kumoamaan kyseisen päätöksen. Unkari väittää, että rahastokomitea rikkoi unionin oikeutta antaessaan riidanalaisen päätöksen katsoessaan, että Unkari ei saanut osallistua päätöksen antamista koskevaan äänestykseen, koska se ei ole kyseiseen avustustoimenpiteeseen nähden ”osallistuva jäsenvaltio”.

Muistiossa esitetään, että Suomi tekisi asiassa väliintulon tukeakseen vastaajana olevia neuvostoa ja Euroopan rauhanrahaston rahastokomiteaa.

Määräaika väliintulohakemuksen tekemiselle päättyy 19.12.2024.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Valtioneuvoston kanslia

PL 23
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Snellmaninkatu 1 A
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

09 1602 2165
+358 9 1602 2165

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.vnk@gov.fi

Asian tausta

Kanteen tausta ja pääasiallinen sisältö

Euroopan rauhanrahasto perustettiin vuonna 2021 neuvoston päätöksellä (YUTP) 2021/509¹ (jäljempänä 'rauhanrahastoa koskeva päätös'). Rahaston avulla jäsenvaltiot rahoittavat unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla toteuttamia toimia rauhan säilyttämiseksi, konfliktien ehkäisemiseksi ja kansainvälisen turvallisuuden lujittamiseksi niissä tapauksissa, joissa kyseisistä toimista aiheutuvia toimintamenoja ei oteta menoina unionin talousarvioon. Rahastoa hallinnoi rahastokomitea (jäljempänä 'rauhanrahastokomitea'), jossa on edustaja kustakin jäsenvaltiosta ja jonka puheenjohtajana toimii neuvoston puheenjohtajavaltion edustaja.

Neuvoston päätöksessä (YUTP) 2024/4170² säädetään, että EU:n rajoittavien toimenpiteiden seurauksena pysäytettyjä Venäjän keskuspankin varoja ja varantoja hallussaan pitävien arvopaperikeskusten on maksettava pysäyttämisestä syntyvistä ylimääräisistä nettovoitoistaan unionille rahoitusosuus, joka vastaa 99,7 % 15.2.2024 alkaen kertyneistä nettovoitoista, ja että 90 % unionille maksetun rahoitusosuuden määrästä on käytettävä Ukrainan tukemiseen rauhanrahaston kautta. Neuvoston päätöksessä (YUTP) 2024/1471³ säädetään, että rauhanrahastolle osoitetut määrät on osoitettava avustustoimenpiteisiin, joilla annetaan sotilaallista tukea Ukrainan asevoimille, ja että rauhanrahastokomitean on määritettävä saatujen määrien jakaminen avustustoimenpiteiden kesken. Unkari hyväksyi päätöksen (YUTP) 2024/1470 ja käytti nk. rakentavaa pidättäytymistä⁴ päätöstä (YUTP) 2024/1471 tehtäessä.

Rauhanrahastokomitea teki 21.6.2024 päätöksen (jäljempänä 'riidanalainen päätös'), joka koskee määrien kohdentamista Ukrainan asevoimien sotilaalliseksi tukemiseksi toteutettaviin avustustoimenpiteisiin. Päätös hyväksyttiin yksimielisyyttä edellyttäneessä kirjallisessa menettelyssä, jonka tulos kirjattiin rahastokomitean 25.6.2024 kokouksen pöytäkirjaan.⁵

Unkari ei saanut osallistua riidanalaisesta päätöstä koskevaan äänestykseen ja sen ääni jätettiin ottamatta huomioon, sillä katsottiin, että Unkari ei ole rauhanrahastoa koskevassa päätöksessä tarkoitettu kyseisten avustustoimenpiteiden "rahoitukseen osallistuva jäsenvaltio", koska se ei osallistunut päätöksen (YUTP) 2024/1471 tekemiseen, eikä ole velvollinen soveltamaan sitä.

Unkari nosti unionin yleisessä tuomioistuimessa riidanalaisesta päätöstä koskevan kanteen. Kanteessaan Unkari vaatii tuomioistuinta kumoamaan riidanalaisen päätöksen sekä kumoamaan osittain rauhanrahastokomitean 25.6.2024 pidetyn kokouksen pöytäkirjan, jossa mainitaan riidanalainen päätös. Unkari väittää, että riidanalaisella päätöksellä rikotaan SEU 31 artiklan 1 kohtaa ja rauhanrahastoa koskevaa päätöstä sekä loukataan jäsenvaltioiden

¹ Neuvoston päätös (YUTP) 2021/509, annettu 22 päivänä maaliskuuta 2021, Euroopan rauhanrahaston perustamisesta ja päätöksen (YUTP) 2015/528 kumoamisesta, ST/5212/2021/INIT, EUVL L 102, 24.3.2021, s. 14–62.

² Neuvoston päätös (YUTP) 2024/1470, annettu 21 päivänä toukokuuta 2024, rajoittavista toimenpiteistä Ukrainan tilannetta epävakauttavien Venäjän toimien johdosta annetun päätöksen 2014/512/YUTP muuttamisesta, EUVL L, 2024/1471, 22.5.2024.

³ Neuvoston päätös (YUTP) 2024/1471, annettu 21 päivänä toukokuuta 2024, Euroopan rauhanrahastolle maksettavan rahoitusosuuden määrien suorittamisesta päätöksen (YUTP) 2024/1470 nojalla, EUVL L, 2024/1471, 22.5.2024.

⁴ Rakentava pidättäytyminen tarkoittaa, että jäsenvaltion pidättäytyminen äänestämästä ei estä päätöksen tekemistä. Kyseinen jäsenvaltio ei ole velvollinen soveltamaan päätöstä, mutta hyväksyy, että se sitoo unionia. Sen on myös pidättäydyttävä toimista, jotka voivat olla ristiriidassa päätöksen kanssa.

⁵ WK 8888/2024 INIT.

yhdenvertaisuuden ja unionin demokraattisen toiminnan periaatteita, koska siltä evättiin äänioikeus ilman oikeudellista perustetta ja perusteettomasti.

Määräaika väliintulohakemusten tekemiselle tähän asiaan liittyen päättyy 19.12.2024.⁶

Keskeinen asiassa sovellettava unionin lainsäädäntö

SEU 31 artiklan 1 kohta

Eurooppa-neuvosto ja neuvosto tekevät tässä luvussa tarkoitetut päätökset yksimielisesti, jollei tässä luvussa toisin määrätä. Lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttäviä säädöksiä ei voida antaa.

Äänestämästä pidättyvä neuvoston jäsen voi perustella pidättymistään antamalla tämän alakohdan mukaisesti virallisen lausuman. Tällöin kyseinen jäsenvaltio ei ole velvollinen soveltamaan kyseistä päätöstä, mutta se on velvollinen hyväksymään, että päätös sitoo unionia. Keskinäistä yhteisvastuullisuutta noudattaen kyseisen jäsenvaltion on pidättäydyttävä toimista, jotka voivat olla ristiriidassa mainittuun päätökseen perustuvan unionin toiminnan kanssa tai estää sen toteuttamisen, ja muiden jäsenvaltioiden on kunnioitettava sen kantaa. Jos tällä tavoin pidättymisensä perustelleet neuvoston jäsenet edustavat vähintään yhtä kolmasosaa jäsenvaltioista ja vähintään yhtä kolmasosaa unionin väestöstä, päätöstä ei tehdä.

Rauhanrahastoa koskeva päätös

Rauhanrahastoa koskevan päätöksen 11 artiklan ('Rahastokomitea') 8 kohdassa säädetään seuraavaa:

Kun komitea keskustelee operaatio tai avustustoimenpiteen rahoituksesta

- a) komiteassa on edustaja kustakin rahoitukseen osallistuvasta jäsenvaltiosta;*
- b) sellaisen jäsenvaltion edustaja, joka ei osallistu operaation tai avustustoimenpiteen rahoitukseen, voi osallistua komitean työskentelyyn, joka liittyy tällaiseen operaatioon tai avustustoimenpiteeseen, ottamatta osaa sen äänestyksiin*

[...]

Asian merkitys Suomen kannalta

Venäjän jatkuvat ja voimistuneet hyökkäystoimet ovat lisänneet Ukrainan rahoitustarpeita. Suomi tukee vankasti Ukrainan itsenäisyyttä, suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta ja on sitoutunut jatkamaan ja lisäämään EU:n vahvaa poliittista, taloudellista ja sotilaallista tukea Ukrainalle. Tähän liittyen on keskeistä mahdollisuus hyödyntää Venäjän keskuspankin jäädytettyjen varojen tuottoja Ukrainan tukemiseksi kansainvälisen oikeuden mukaisella tavalla.

⁶ Ilmoitus kanteesta julkaistiin EU:n virallisessa lehdessä 28.10.2024 (EUVL C/2024/6266), ja väliintulohakemus on tehtävä 6 viikon ja 10 päivän kuluessa kyseisestä päivästä (unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 143 artiklan 1 kohta).

Esillä olevan kanteen kohteena olevan rauhanrahastokomitean päätöksen kumoaminen Unkarin kanteen johdosta olisi erittäin haitallista näiden tavoitteiden kannalta. Tekemällä väliintulon neuvoston ja rauhanrahastokomitean tukemiseksi esillä olevassa kanneasiassa Suomi voi osaltaan vaikuttaa siihen, että riidanalainen päätös määrrien kohdentamisesta Ukrainan asevoimien sotilaalliseksi tukemiseksi toteutettaviin avustustoimenpiteisiin pysyisi voimassa.

Lisäksi asiassa on kyse yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevan päätöksenteon tehostamisesta. Suomi on pitänyt tätä tärkeänä tavoitteena ja korostanut tässä yhteydessä myös rakentavan pidättäytymisen merkitystä. Suomi voi osaltaan vaikuttaa siihen, miten tuomioistuin tulkitsee SEU 31 artiklan 1 kohtaa.

Suomen saamien epävirallisten tietojen mukaan noin 10 muuta jäsenvaltiota on tekemässä väliintulohakemuksen tukeakseen neuvostoa ja rauhanrahastokomiteaa.

Asian käsittelyn vaihe

Suomen tiedot kanteesta perustuvat EU:n virallisessa lehdessä julkaistuun lyhyeen tiivistelmään. Suomi saa kanteen ja muut oikeudenkäyntiasiakirjat haltuunsa vain tekemällä väliintulohakemuksen, jonka unionin yleinen tuomioistuin hyväksyy. Päätös siitä, tehdäänkö asiassa väliintulokirjelmä vai vetäydytäänkö väliintulosta, tehdään kun asiakirjat on saatu.

Asian valmistelu

Asian valmisteluun ovat osallistuneet UM:n, PLM:n ja VNK:n edustajat.

Asiaa on käsitelty oikeudelliset kysymykset -jaoston kirjallisessa menettelyssä 16.-17.12.2024.

Esitys

EU-ministerivaliokunnalle esitetään, että Suomi tekee asiassa väliintulon tukeakseen neuvostoa ja Euroopan rauhanrahaston rahastokomiteaa.

Yksikön päällikkö

Henriikka Leppo